

" ...Všetka múdrosť

je v knihách.

Lúbate dobré knihy...

Dr. V. J. Gajdoš

Maňa 12. 2. 1973

- Fotofrafované v Malackách 1942
/ Autoportrét Gajdoš /.

Františkánska bibliotéka
v Bratislave - asi r. 1935.

Dr. V. J. Gajdoš ofm.

S P O M I E N K Y a S V E D E C T V O

Dovoľte mi prihovoriť sa vám drahí moji rodáci, pár slovami ,pod týmto záhlavím ,ktoré si požičiavam z krásnej knihy Dr.Karola Murína o našom najdrašom mučeníkovi slovenského národa Dr.Jozefovi Tisovi. Tieto spomienky, sú ako spoveď na tie najtrúchlivejšie dni ,prebúdajúcej sa slovenskej jari 1947.

Bol som v tom čase študentom na ^{<-Sentimentom}Novozámockom gymnáziu, a z veľkým napätím sme vtedy sledovali hanebný proces s Otcom národa - milovaným prezidentom Dr.J.Tisom. Na tomto "reslovakizovanom gymnáziu ",ono totiž po mníchovskom diktáte až do r. 1945 / a ešte aj o niečo dlhšie / bolo "maďarské " a my slovenskí študenti sme sa na tomto "gympli"poschádzali z viacerých miest Slovenska, ako potomci "tzv,nespolahlivých otcov",ktorých benešovsko-gottwaldovský režim preložil medzi " maďarov". Pre nás mladých to bolo dobre, lebo sme sa postretali - rovnako - kresťanskí a národne zvyšľajúci Slováci zo všetkých kútov Slovenska. No dobrý základ tejto omladiny, tvorili aj študenti zo Šurian, / z bývalého jediného slovenského gymnázia na okupovanom území/, ktorí sa po fronte ,pripojili na novozámocké gymnázium.

Nemuseli sme sa dlho zoznamovať a " otukávať ", ako kto z nás zvyšľa , veď tragické udalosti, a najmä ohavné procesy proti najlepším synom národa v tých časoch , jednoznačne vyjasnili naše postoje a každý sa prejavil. Samozrejme, že my "horniaci" ale aj "šuranci " ,sme našli hneď spoločnú reč, nielen medzi sebou,ale aj s roduvernými profesormi / ako napr.prof.Bakom Jánom a Jankom Holým,ale predovšetkým z prof.Dr.J.V.Gajdošom-OFM/, ktorí v užšom kruhu, alebo v našom študentskom "Hviezdoslavovom" krúžku vyjadrovali rozhorčenie nad vyčinením čecho-boľševikov a zradcov národa . Keďže v tom čase bol proces s Dr.J.Tisom v plnom prúde, každý z nás bol týmto hlboko roztrpčený a dojatý J E H O utrpením . Vreveli sme si : ... " musíme dačo urobiť ,musíme prebudiť tento ospalý a zahriaknutý národ slovenský a vyburcovať ho ,aby sa postavil proti jeho zradcom a katenom typu :Rašlu a Daxnera"....

Dnes sa to zdá možno naivná myšlienka, ale my sme to TAK vtedy cítili v našich mladých srdciach: ako životná k r é d o , ktorému sme ostali verní - podaktorí až do smrti / už niektorí nie sú medzi nami / a tí ostatní až d o d n e s !

A tak sa zrodil náš "N Ā S T U P " prvý slovesný ilegálny časopis - nacyklostylovaný na ručnom -od "františkánov

- tajne vypožičanom" cyklostyle ... Na ňom sme vytlačili pracov-
len tek "veľčokom" pár sto kusov "Nástupov" /aby ich bolo viac,
tak sme ich znovu prepisovali na blanu/, a ešte veľa iných druhov
"Tzv. protištátnych" letákov, ako to nazval súdruh Dr. Matislav
DUB, keď nás súdil na tzv. Štátnom súde v Bratislave.

V "Nástupe" a v letáčkoch sme písali vtedy od srdca k
srdcu - pravdu-pravdúcu bojovali sme o JEHO život a len to by
sme vtedy chceli aby sa aj ON dozvedel, že sme s NIM VERNÍ SEBE,
VERNÍ JEMU a NÁRODU. Nevyšlo nám to vtedy... ,lebo 15. apríla
1947 bol tzv. Národným súdom, vyneseny rozsudok smrti povrazom,
nad Dr. Jozefom Tisom, prvým prezidentom Slovenského štátu.
Nič sa už nedalo robiť! Rozsudok bol vopred určený Benešom, hoci
vtedy takmer celé Slovensko bolo proti tomuto hanebnému činu. Ešte
sme vtedy pred 45-timi rokmi, tajne dúfali že sa Beneš nad ním
zmluže/ veď aj Dr. Tiso bol členom vlády ČSR a teda jeho kolegom/
a pri voľbe Beneša za prezidenta, práve tisovo krídlo HSĽS, sa
postavilo za jeho voľbu.

Ažda nikdy predtým ani potom, v dejinách Slovenska nebolo
toľko úzkostlivého očakávania a toľko vrúcnych prosieb k nebu po-
slaných ako v tých 48 hodinách od vynesenia rozsudku po Benešovo
zamietnutie Božie mlyny mletú pomaly ale iste: do roka odišli
k Božiemu súdu aj J. Masaryk, aj Dr. Daxner/ sudca/ a čoskoro po
nich aj Dr. E. Beneš - všetkými opustený - "zrazen vlastným lidem"...

Naše nádeje a náš optimizmus klesal každou hodinou a keď
sme ráno, v to "čierné ráno" si vypočuli v rozhlase "nebolo
vyhovene jeho žiadosti o milosť a byl dnes ráno/18.4.1947/
popraven ...", nechceli sme tomu veriť! Išiel
som v to ráno, so zaslzenými očami, v smútočnom oblečení / a
takých nás bolo vtedy veľa/, do školy, len preto, lebo som nemohol
byť sám a cestou som sa ešte zastavil v nemocničnej kaplnke u sestričiek
františkániek/klarisiiek/, kde sme už na smútočnej sv. omši, prepla-
kali takmer celú OBETU na jeho pamiatku a ľahké odpočívanie...

Ani v škole tomu ešte niektorí spolužiaci nechceli veriť
že vrahovia zašli až tak ďaleko. Nebolo už nič z vyučovania, ešte
sme niektorí študenti hľadali slová útechy u nášho obľúbeného
Otca VŠEVŤA, ktorý mal s nami hodinu psychológie ... Vtedy som
si z tašky vytiahol obrázok- pohľadnicu Andreja Hlinku - z jeho
pohrebu v Ružomberku v r. 1938, kde v trňovej korune - je oleo-
vaná fotografia Otca národa A. Hlinku s nápisom "Za Boha život -
za národ slobodu" a predstavil som si, že miesto Otca A. Hlinku

* 13-X-1887

† 13-IV-1947

SLOVENSKÝ MUČENÍK

JOZEF TISO

Oroduj za nás i za slovenský národ!

A, tej, trnovej korune, vidím milú a usmievajúcu tvár Otca-Dr.J.Tisu.... A hneď cez prestávku som sa týmto "videním" zdôveril nášmu profesorovi pátrovi Vsevladovi Gajdošovi. Dnes som presvedčený, že to bolo Božie vnuknutie, lebo oboja sme mysleli hneď na to isté, že táto fotografia nášho popraveného pána Prezidenta "trnám korunovaná", bude tým najkrajším vencom, na pamiatku večného pomníka JEHO u mučeníka... A hneď sme sa dohodli, že poobede túto myšlienku aj zrealizujeme.

Otec Vsevlad, bol výborným fotografom a tak sme spolu pripravili koláž/ fotomontáž/ z pohľadnice Andreja Hlinku, na ktorej sme prelepiť pôvodný dátum narodenia A.H. a umiestniť ako aj obrázok A.H. obrázkom Dr.J.Tisu vystrihnutý z pôvodného časopisu "HM -Nástup" a prelepiť sme : dátum narodenia a popravu / t.j. 18.4.1947/, Dr.J.T. Otec Vsevlad si dobre nastavil "Leicu"/fotopaparát/, pripravil stojan a blesk, na stenu sme upevnili "fotomontáž", ešte sme ale museli dobre zatemiť okno/ lebo sme toto robili v ciele u františkánov v novozámockom kláštore - aby sa "bratia" zbytočne nečudovali, čo sa robí v ciele u Vsevlada/. Z troch vyfotených záberov sa dva výborne vydarili a z týchto sme potom s p. Vsevladom ešte v noci vyrobili okolo 500 ks. fotiek pohľadnicového formátu. Chudák Otec Vsevlad, prišiel vtedy o celú zásobu maďarských fotopapierov FORTE, čo mu ktosi daroval. Fotky sa vydarili vynikajúco, boli tak dokonalé, že ďalší amatéri si z nich prefoteni "vyrábali" ďalšie kopie.

Ešte chcem pripomenúť, že na nápad p. Vsevlada/iste aj to bolo Božie vnuknutie/, sme pod obrázok Dr.J.Tisu, doplnili nápis: "SLOVENSKÝ MUČENÍK"... Chcem podotknúť, že čo sme robili v den popravu /18.4.1947/, kedy ešte nebola verejnosti známa "závet" Dr.J.Tisu. ktorú povedal pár hodín pred svojou smrťou, pozeraúc sa jej už do očí: "... Tomuto národu som sľužil celý život a preto sa považujem za mučníka, v prvom rade obrany kresťanstva proti bolševizmu, ktorého sa musí národ nielen v duchu svojho kresťanského charakteru, ale aj v záujme svojej ďalšej budúcnosti všemožne chrániť"....-Dr.J.T./ MUČENÍK" na túto fotomontáž vymyslel, mal vnuknutie všemohúceho, lebo mi vtedy povedal : "... viac chlapce, každý národ má už svojho mučníka, preto by si aj náš národ nemohol uctievať ako svojho blahoslaveného mučníka - nespravodlivo popraveného Dr.J.Tisu - nášho prvého prezidenta."

Nemyslite si pádaci moji, že toto boli prorocké slová... vyrieknuté jedným desať-tisícov ďalších/následných/ slovenských mučníkov, ktorí za svoje presvedčenie : za vieru a lásku k národu trpeli ešte ďalších viac ako 40 rokov....

Fotografiu sme potom rozmnožovali/ nielen my novozámockí študenti / ale aj mnohí ďalší "amatéri" a kolportovali sme ju do všetkých končin Slovenska / ba aj za more/. Podľa odhadu ŠTB-ákov pri našom zatknutí, nám tvrdili, že sme ich vydali asi 25 tisíc ! Neviem túto cifru posúdiť / nepočítal som ich/ ale si pamätám, že sme pašovaním z Maďarska, alebo nákupom fotopapierov "v bratskej zemi českej"/ u nás ich nebolo/, nakúpili/ či obstarali/ viac stoviek balíčkov fotopapiera, ktorých sme potom aj my sami študenti, kopirovali celé dni aj noci, tak ako bol po nich dopyt - a to až do nášho zatknutia t.j. 13. septembra 1947.

Ironiou osudu je, že teraz po 45-tich rokoch, z toľkého množstva vlastnoručne vyrobených fotografií, Dr.J. Tisu, ~~ktoré~~ vlastným dňes iba jeden - jediný kus 6x9 cm! Tento som našiel pred pár rokmi doma u rodičov na povalke, ako záložku v jednej knihe /možno že v učebnici/ z oných čias... Tak dokonale nás ŠTB-áci pri domovej prehliadke filcovali, že nám neostal ani jeden "NÁSTUP", ani jeden z tých stoviek, či tisícov letákov čo sme vydali a mám teda iba tento jediný obrázok - SLOVENSKÉHO MUČENÍKA, ktorého "fototlač" Vám pripájam.

..... A tak mám na Vás milí čitatelia prosím, ak si niekto z Vás s k ô r n a r o ť e n ý c h spomenie na tie krušné udalosti z jerných mesiacov roku pána 1947, alebo ak niekto xx z Vás bol medzi našimi spolupracovníkmi / či kolportérmi "Nástupu" alebo medzi rozširovateľmi JEHO fotografií /, s p o m í n a j t e n a tieto dni, spomínajte aj t e r a z n a j m a v m o d l i t b á c h predovšetkým za nášho milovaného Prezidenta Dr. J. Tisu, ale aj za nás a za všetkých, čo mu zostali verní a V E R N Í Š E B E !!! Nebojte sa povypovedať tieto svoje zážitky, najmä s v o j í m v n ú č e t ť m, lebo najmä oni sú p o v o l e n í z v e r e d i t s e m e n o n a r o l i n á r o d a d e d i č

L a c o AGER-Locký.

Fotografia - Dr. J. V. Tisu -
" Slovenského mučenika " ktorej ako
spoluautor bol Dr. J. V. Gaždoš.

/ Nové Zámky apríl 1947/.